

TALEPAPIR TIL GRA SAMRÅD I DEN 29. SEPTEMBER 2025 OM ELBIT-SAGEN

Samrådsspørgsmål I

Vil ministerene redegøre udførligt for forløbet, herunder forhandlingerne mellem Forsvarsministeriet og Finansministeriet omkring årsskiftet 2022-23, som resulterede i formuleringen af og fremsendelsen af aktstykker til Folketingets Finansudvalg om anskaffelse af ildstøttesystemer hos Elbit?

Hovedbudskaber

- Den afklassificerede advokatundersøgelse har konstateret fejl i aktstykker om anskaffelse af ATMOS-artillerisystemer og PULS-raketkastersystemer.
- Formuleringen om tilbuddets gyldighed blev indført af departementet i forbindelse med dialogen med Finansministeriet uden forelægning for FMI.
- Det er undersøgelsens vurdering, at der er grundlag for mild kritik over for Forsvarsministeriets departement og Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse.

Tak for ordet. Og tak for spørgsmålene. Det er en vigtig sag, som har været undersøgt grundigt. Jeg sætter pris på muligheden for at gennemgå de forskellige aspekter af sagen her i udvalget.

Indledningsvis skal jeg gøre opmærksom på, at denne regering – ligesom tidligere regeringer – ud fra et hensyn til regeringens interne processer, er tilbageholdende med at redegøre for regeringens interne overvejelser og drøftelser over for Folketinget.

Jeg vil derfor i mine svar tage udgangspunkt i den afklassificerede advokatundersøgelse, som er oversendt til udvalget inden dagens samråd. Rapporten indeholder en meget detaljeret og omfattende gennemgang af forløbet.

Advokatundersøgelsen bekræfter, at der som bekendt var fejl i aktstykkerne om anskaffelse af ATMOS-artillerisystemer og PULS-raketkastersystemer.

Det drejer sig konkret om formuleringen i aktstykkerne vedrørende tilbudsfristen, idet oplysningerne om den tidsmæssige gyldighed af ELBIT Systems' tilbud var forkerte.

Advokatundersøgelsen har identificeret det første udkast til ATMOS-aktstykket den 19. januar 2023. Dette udkast sendes her internt i Forsvarsministeriets departement. Af udkastet fremgår det, at "kontrakten (...) skal underskrives inden udgangen af januar. I modsat fald vil aftalen bortfalde (...)."

Den 20. januar blev udkast til aktstykket om anskaffelse af ATMOS-artillerisystem sendt til en medarbejder i Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse, forkortet *FMI*.

Den 22. januar 2023 blev både udkast til aktstykket om anskaffelse af PULS-raketkastersystemer og udkast til aktstykket om ATMOS-artillerisystemer sendt til intern kommentering i FMI ledsaget af en bemærkning om, at det ene udkast var udarbejdet af FMI og det andet af Forsvarsministeriets departement. Det var i udkastet til PULS-aktstykket ikke angivet, hvornår tilbuddet skulle accepteres.

En medarbejder i FMI sendte herefter den 23. januar 2023 en mail internt i styrelsen med en anmodning om at gennemgå de to udkast til aktstykker.

Dagen efter – den 24. januar 2023 – sendte en medarbejder i FMI de to udkast til aktstykker til to medarbejdere i økonomi-divisionen i FMI med anmodning om bemærkninger.

I det fremsendte udkast til aktstykke vedrørende anskaffelse af ATMOS-artillerisystemer var der den 24. februar 2023 foretaget flere ændringer.

Herunder var afsnittet om tilbuddets gyldighed som følge af den interne proces justeret, og formuleringen om, at tilbuddet skulle underskrives inden udgangen af januar, var ændret.

I stedet stod der, at aktstykket hastede, idet kontrakten med leverandøren skulle underskrives snarest muligt af hensyn til tilbuddets gyldighed, produktionsmuligheder og en hastig genopbygning af den operative kapacitet.

Samme dag – den 24. januar 2023 – blev begge udkast til aktstykker delt med Forsvarsministeriets departement med en bemærkning om, at udkastene var under intern godkendelse i FMI.

Senere på dagen delte en sagsbehandler i Forsvarsministeriets departement et udkast til begge aktstykker internt i ministeriet, hvor det fremgik, at "kontrakten (...) skal underskrives snarest muligt af hensyn til tilbuddets gyldighed, produktionsmuligheder og en hastig opbygning af den operative kapacitet." Formuleringen fremgik nu også af udkastet til PULS-aktstykket.

Om eftermiddagen den 24. januar delte sagsbehandleren i Forsvarsministeriets departement aktstykket med en medarbejder fra Finansministeriet.

Den 24. januar kl. 18.54 fremsendte medarbejderen i FMI formelt udkast til begge aktstykker til departementets myndighedspostkasse med en række personer i kopi, heriblandt ansatte i Forsvarsministeriets departement, Forsvarskommandoen og FMI.

Udkastene var identiske med de udkast, som var blevet fremsendt kl. 15.48, hvor aktstykket om PULS-raketkastersystemerne ikke indeholdt formuleringen om behovet for snarlig underskrivelse af kontrakten.

Om aftenen den 24. januar 2023 cirkulerede sagsbehandleren fra Forsvarsministeriets departement flere udkast til aktstykker internt i ministeriet og til Finansministeriet.

I begge udkast fremgik formuleringen om tilbuddets gyldighed.

Undersøgelsen har således ikke fundet, at Forsvarsministeriets departement arbejdede videre med det udkast, som FMI fremsendte formelt kl. 18.54.

Den 25. januar ændrede Forsvarsministeriets departement, på foranledning af Finansministeriet, teksten i begge udkast til aktstykker, idet formuleringen "og inden udgangen af januar" blev indført i sætningen om tilbuddets gyldighed.

Som det også vil fremgå af finansministerens tale om lidt, så blev tilføjelsen indsat af Finansministeriet på baggrund af oplysninger fra Forsvarsministeriet.

Tilføjelsen blev indsat af medarbejderen i Finansministeriet med en bemærkning om, at det var medarbejderens forståelse, at "det skulle underskrives inden udgangen af januar", hvilket medarbejderen bad Forsvarsministeriets departement om at bekræfte.

Vedrørende begge udkast til aktstykker bekræftede sagsbehandleren i departementet, at tilføjelsen var korrekt.

Undersøgelsen viser herefter, at sætningen blev godkendt i departementet uden forelæggelse for FMI. Det fremgår således af begge aktstykker, at aktstykkerne haster, "idet kontrakten med leverandøren skal underskrives snarest muligt og inden udgangen af januar af hensyn til tilbuddets gyldighed, produktionsmuligheder og en hastig opbygning af den operative kapacitet."

De endelige aktstykker blev oversendt til Folketingets Finansudvalg den 26. januar 2023.

[Advokatundersøgelsens vurdering]

Ifølge advokatundersøgelsen var begrundelsen for den hastende karakter i de endelige aktstykker tredelt. Der blev henvist til (1) "tilbuddets gyldighed" med formuleringen om "inden udgangen af januar", (2) "produktionsmuligheder" og (3) "hastig genopbygning af den operative kapacitet".

Advokatundersøgelsen finder, at henvisningen til "tilbuddets gyldighed" var en fejl, idet tilbuddene fra ELBIT Systems vedrørende både ATMOS-artillerisystemer og PULS-raketkastersystemer juridisk var gældende frem til den 30. juni 2023.

Hvad angår henvisningen til "produktionsmuligheder" afspejles den ifølge undersøgelsen i materialet, idet det eksempelvis fremgår af den materielfaglige vurdering af 9. januar 2023, at "hvis ordre lægges i januar", kunne ELBIT Systems begynde levering af raketkastersystemer i juni 2023.

Med hensyn til den tredje årsag, nemlig "hastig genopbygning af den operative kapacitet", blev behovet herfor betonet i Forsvarskommandoens militærfaglige vurdering af 9. januar og 13. januar 2023.

Undersøgelsen fandt således ikke grundlag for at kritisere, at den hastende karakter blev begrundet i "produktionsmuligheder" eller "hastig genopbygning af den operative kapacitet"

Det er derfor undersøgelsens vurdering, at der alene er grundlag for mild kritik over for Forsvarsministeriets departement og FMI på baggrund af henvisningen til "tilbuddets gyldighed" som begrundelse aktstykkernes hastende karakter.

[Afslutning]

Det er naturligvis dybt beklageligt, at der er sket fejl i denne sag. Sagen er alvorlig og har haft stor betydning for, hvordan der i dag arbejdes med aktstykker i Forsvarsministeriet. Eksempelvis sendes aktstykker kun til hastegodkendelse i Folketingets Finansudvalg i meget begrænset omfang.

Derudover er der – som I ved – siden dengang sket udskiftninger i topledelsen i både Forsvarsministeriets departement og i FMI.

Tak for ordet.